

Zoltan Pap¹

O predavanju Sandorja Ferenczija Zmeda jezika med odraslim in otrokom

About the lecture of Sandor Ferenczi
Confusion of the tongues between the adults and the child

Sándor Ferenczi (1873–1933) je bil pionir psihoanalitičnega gibanja in član najožjega kroga prijateljev ter sodelavcev Sigmunda Freuda. V zgodovino psihoanalize se je vpisal predvsem s svojimi radikalnimi posodobitvami psihoanalitične teorije in tehnike. To je zlasti v zadnjem obdobju njegovega življenja vse bolj načenjalo njegove odnose s kolegi, najizraziteje z njegovim učiteljem ter najbližjim prijateljem Sigmundom Freudom.

V tem predavanju je Ferenczi povzel svoja razmišljanja in ugotovitve, ki jih je dožgal v zadnjih mesecih svojega življenja. Te so se namreč bistveno razlikovale od takratne psihoanalitične tehnike. Delo je bilo predstavljeno na XII. mednarodnem psihoanalitičnem kongresu, ki je leta 1932 potekal v mestu Wiesbaden v Nemčiji. Pred odhodom na kongres je Ferenczi obiskal Freuda, da mu predstavi svoja najnovejša dognanja. To je bilo tudi zadnje – in hkrati najbolj žalostno – srečanje prijateljev. Ferenczi se je tega obiska spominjal z naslednjimi besedami:

»Ko sem obiskal profesorja, sva govorila o mojih najnovejših psihoanalitičnih tehnikah ... Profesor je moje pripovedovanje poslušal z vse večjo nestrpnostjo, nato pa me opozoril, da sem zataval na spolzka tla. Rekel je, da v zadevah odločilnega pomena ne ustrezam običajnim maniram psihoanalize in njenim tehničnim postopkom. Če bom na tak način zadovoljeval bolnikove želje, četudi so te resnične, bodo bolniki postali dosti bolj odvisni od analitika. To odvisnost lahko analitik prekine le tako, da se popolnoma čustveno izklopi ... S tem opozorilom se je pogovor zaključil. Iztegnil sem roko v slovo, vendar mi je profesor obrnil hrbet in zapustil prostor.«²

Freud je Ferenczija prosil, naj se odpove nastopu na prihajajočem kongresu, poleg tega pa je še predlagal, naj nekaj časa sploh ne objavlja. Ferenczija so Freudove besede globoko pretresle, vendar se je odločil, da bo kljub Freudovemu nestrinjanju na kongresu nastopil. Kljub vsej previdnosti in skromnosti je Ferenczijevo predavanje med poslušalci izzvalo veliko neodobravanja, vsem pa je bilo tudi popolnoma jasno, da se zdravstveno stanje utemeljitelja madžarske psihoanalize drastično slabša.

Ferenczi se je po kongresu poskušal odpočiti pri svojem prijatelju Geogru Groddecku v Baden-Badnu, nato se je odpravil na dopust v Biarritz na jugu Francije, od tam pa se je moral predčasno vrniti domov. Njegovo zdravstveno stanje se je namreč v prihajajočih

¹ Zoltan Pap, dipl. zn., specializant psihoanalitične psihoterapije, Fakulteta za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani, zoltan.pap91@gmail.com

² Sándor Ferenczi v pismu Izette de Forest.

mesecih toliko poslabšalo, da je bil nekajkrat tudi priklenjen na posteljo, kljub temu pa je nadaljeval delo s svojimi bolniki in še naprej sprejemal številne obiskovalce, s katerimi je intenzivno diskutiral iz bolniške postelje. 25 let trajajoče prijateljstvo s Freudom, polno številnih nesoglasij, nesporazumov in konfliktov, se je končalo s prijaznimi in toplimi besedami, kar jasno odraža Freudova zadnja korespondenca:

»Prosim vas, da se vzdržite težkega dela, vaš rokopis namreč jasno odraža visoko stopnjo izčrpanosti. Debate o tehničnih in teoretičnih posodobitvah lahko brez slabe vesti odloživa na poznejši čas, samo v korist nama bo, če jih zdaj pustiva malo ob strani. Zame je dosti pomembnejše, da se vaše zdravje ponovno izboljša.«³

Ferenczi je umrl 22. maja 1933 v starosti 59 let.

Judith Dupont, literarna predstavnic Ferenczijevih del in nečakinja Michaela Bálinta, je v osebnem pogovoru s prevajalcem tega dela izjavila:

»Bálint mi je pred mnogimi leti pripovedoval o svojem pogovoru s Freudom. V tem pogovoru je Bálint Freudu ponovno predložil Ferenczijeve zadnje štiri spise. Po ponovnem branju teh spisov je Freud izjavil, da vsebujejo veliko pravih ugotovitev. To se je dogajalo v času Bálintove in Freudove emigracije v Anglijo, kar pomeni, da je Freud le kratek čas pred iztekom svojega življenja zmožal sprejeti Ferenczijeve ugotovitve in njegov način razmišljanja. Ferenczi je bil takrat že šest let mrtev.«⁴

Ferenczijeve dognanja so zaradi njegove (pre)velike in (pre)zgodnje inovativnosti za več desetletij utonila v pozabo. Mnogi psihoanalitiki so »ponovno odkrivali« njegove ideje, temelje sodobne psihoterapije, ne da bi se kakorkoli sklicevali nanj, kar prevod tega dela tudi nazorno prikazuje. Ni samo eno izmed najpomembnejših Ferenczijevih del, ampak je tudi izredno aktualno za današnjo psihoterapevtsko prakso, čeprav je od njegovega nastanka preteklo že 85 let.

3 Pariz, 27. april 2018.

4 Pariz, 27. april 2018.